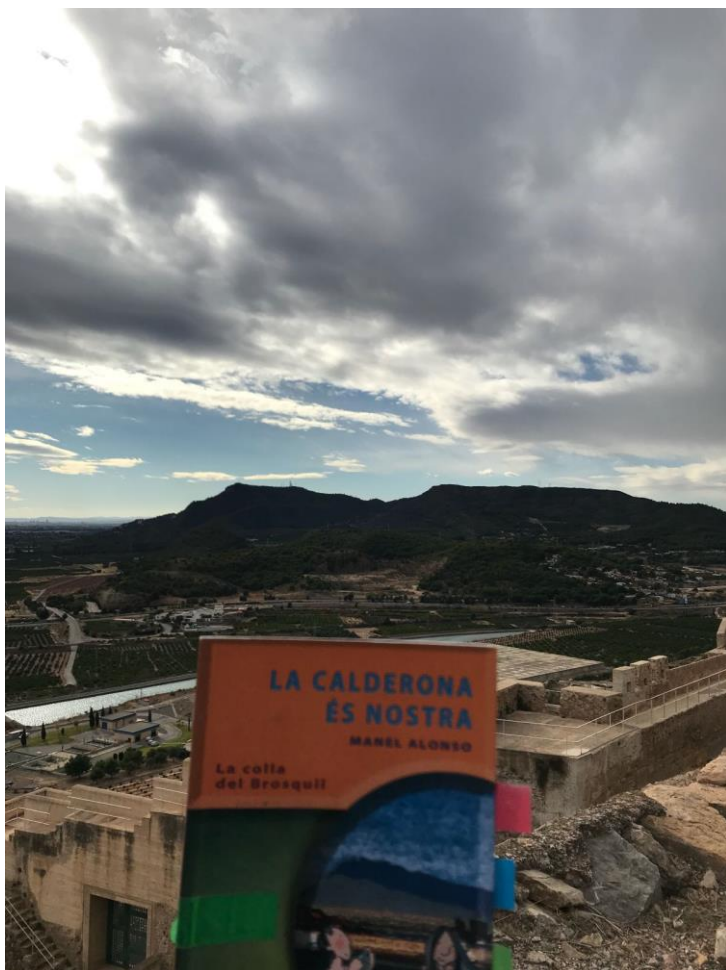

RUTA LITERÀRIA PER LA SERRA CALDERONA

Cristina Gallart Montón

José Javier Gómez Puchol

Àngela Úbeda Mollà

ÍNDEX:

- 1. JUSTIFICACIÓ**
- 2. DATES DE LA REALITZACIÓ DE LA SEQÜÈNCIA I DURADA**
- 3. MARC TEÒRIC**
- 4. MARC METODOLÒGIC:**
 - 4.1.Objectius**
 - 4.2. Continguts**
 - 4.3.Competències**
 - 4.4. Criteris d'avaluació**
- 5. ACTIVITATS**
- 6. CONCLUSIONS I INNOVACIÓ**
- 7. ANNEXOS**
- 8. BIBLIOGRAFIA**

I la Calderona és la serra més propera a València, alguns en parlar d'ella diuen que és el pulmó verd de l'àrea metropolitana.

CONTEXTUALITZACIÓ DE LA PROPOSTA

1. JUSTIFICACIÓ

Hem escollit *La Calderona és nostra* de Manel Alonso perquè un dels membres d'aquest grup és de Puçol, poble de l'autor i, a més, lloc on s'inicia la ruta del llibre (GR10). El sender GR10 està integrat dins la xarxa de Senders Europeus de Gran Recorregut. La seua longitud és de 1.600 km i comunica Puçol amb Lisboa, unint el Mar Mediterrani i l'Oceà Atlàntic. Aquest projecte, per tant, està destinat a l'alumnat de 1r d'ESO de l'IES Puçol amb la finalitat que coneguen l'entorn d'on viuen i aquest autor local tan interessant. Com ja hem dit, aquesta ruta literària va destinada a 1r d'ESO perquè els protagonistes del llibre pertanyen a aquest curs i, per tant, els nostres alumnes empatitzaran amb les aventures de Joan i els seus companys. A més, com futurs docents, la nostra feina és donar a conèixer a escriptors contemporanis interessants com Manel Alonso i, d'aquesta forma, que l'alumnat gaudisca de les lectures

Aquesta obra tan interessant de literatura juvenil tracta sobre una colla d'amics, els quals decideixen iniciar una ruta de senderisme per la Serra Calderona. Així doncs, ells van veient espais reals, com per exemple, el Monestir de Sant Esperit, el poble de Segart, les diverses muntanyes que conformen la serra i la Marjal dels Moros, entre d'altres. Per tant, les mateixes experiències viscudes pels protagonistes i els mateixos espais observats, seran protagonitzats per l'alumnat de l'IES Puçol.

Finalment, cal afegir que aquest projecte ha estat pensat per a ser indisciplinar, ja que el professorat d'Educació física participaria en aquesta ruta i, per tant, fer aquest projecte molt més interessant.

2. DATES DE LA REALITZACIÓ DE LA SEQÜÈNCIA I DURADA

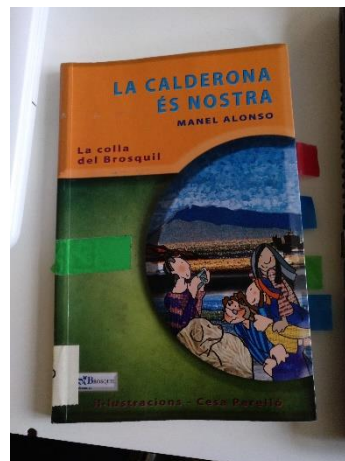
La seqüència està dissenyada per a ser duta a terme el 23 d'abril per diversos motius: en primer lloc, perquè és el dia del llibre i, per tant, l'alumnat ha de celebrar d'aquesta forma un dia tan assenyalat. A més, una de les activitats durant la ruta literària consisteix en la lectura de la llegenda de sant Jordi i el drac, la qual està relacionada directament amb aquest dia i amb un espai que visitem (El drac de la Calderona). Finalment, gaudirem del bon temps primaveral amb una finalitat motivadora per a l'excursió.

Aquest projecte abraçarà el període temporal d'aproximadament 7 hores, concretament des de les 8 del matí fins a les 15 hores. Els estudiants de l'IES Puçol es desplaçaran caminant pel sender GR10 i, en alguna ocasió, amb autobús, ja que alguns es troben allunyats del poble.

El procés de realització d'aquest projecte serà el següent: el primer lloc, l'alumnat realitzarà unes activitats prèvies a la lectura, amb la finalitat de saber si coneixen o no la Serra Caderona. A continuació, els alumnes llegiran *La Calderona és nostra* i, una vegada realitzada la lectura, durem a terme la ruta. Com ja hem dit anteriorment, l'alumnat viurà les mateixes experiències que els protagonistes de l'obra, amb la finalitat de viure de forma diferent la lectura. Durant aquesta, llegirem textos relacionats amb el paisatge i amb el llibre ja llegit, amb la finalitat de fer més entretingut el projecte i que l'alumnat empatitze amb els seus herois. Finalment, després de la ruta, hauran de realitzar un projecte final, el qual serà una cartolina amb totes les fotografies realitzades a la ruta i, per tant, exposar el producte aconseguit a classe.

3. MARC TEÒRIC

El professorat de Valencià: Llengua i Literatura encarregat de realitzar la ruta literària ha de tenir diversos coneixements sobre l'autor i l'obra. Manel Alonso, autor del llibre, va nàixer a Puçol (1962). Actualment, treballa al món de l'edició, a més de ser escriptor. Alguns dels seus títols són: *Bernat i els seus amics* (traduït al castellà), *Els cinc enigmes del rei* i *Caram, quina aventura!* Amb aquest últim títol va guanyar dos premis de narrativa (X Premi de Narrativa Infantil Empar de Lanuza i el X Premi al Millor Llibre de Narrativa Infantil editat el 2001 que atorga l'Associació de Bibliotecaris Valencians). A més, també ha publicat llibres de poesia.

ESPAIS QUE VISITAREM

En primer lloc, anirem amb l'alumnat a l'estany de Puçol o Marjal dels Moros que hi apareix al llibre, on els protagonistes veuen pondre's el sol.

["A la marjal, aparcàrem prop d'uns miradors de fusta des dels quals vam poder veure amb l'ajuda d'uns prismàtics tota la seua extensió, i sobretot el vol d'un bot grapat d'ocells..." La Calderona és nostra, pàgina 37]

Des d'ací i amb l'autobús, ens dirigirem a l'eixida del GR-10. Des d'ací, i ben equipats amb roba i calçat còmodes, gorreta i aigua, ens endinsarem per la serra Calderona fins trobar el Monestir del Sant Esperit.

[“Un GR és un sender de gran recorregut. El número 10, també conegut a nivell europeu com l'E-7, té prop de mil sis-cents quilòmetres i va des de Puçol fins a Lisboa creuant tota la península ibèrica.” pàgina 27]

Com hem dit, arribarem al Monestir de Sant Esperit, on farem una de les activitats de realització i descansarem una estona.

[“(…)entràrem a la vall de Toliu, a la capçalera de la qual s’alça el monestir franciscà de Sant Esperit. Vam passar pel camí custodiat a una banda i altra de xiprers i vam anar en cerca de l’area d’esbarjo i acampada.” pàgina 57]

Pujarem a l’autobús i ens posarem rumb al Drac de la Calderona. Aquest lloc no apareix al llibre que hem llegit, però ens sembla un lloc molt interessant per visitar. Es tracta d’un indret molt peculiar i artístic que trobem enmig de la serra, molt a prop del poble de Gilet.

Imatge del Drac de la Calderona

Després, ens dirigirem amb l’autobús cap a Segart. Un altre poble que s’anomena al llibre. Allí està el bar on esmorzen els protagonistes de la nostra història. Nosaltres però, per qüestions organitzatives, hi dinarem. Els alumnes podran escollir entre els entrepans que apareixen al llibre.

[“ Deixeu-vos d’hamburgueses, amb tantes coses bones i sanes com n’hi ha ací. Mireu, tenen tota mena de truites: de carxofes, de faves, d’allis tendres, de creïlles, de ceba, d’espàrrecs... També hi ha conill amb tomata i pimentó, pernil, formatge amb oli, llonganisses...” pàgina 78]

Una vegada dinats, ens dirigirem amb l’autobús a l’últim destí: Sagunt. Ací veurem el riu Palància i, ja que estem a Sagunt, pujarem al castell, des d’on hi ha una vista panoràmica impressionant, on veiem la Calderona, la mar, molts dels pobles que ixen al llibre, etc.

[“Sempre que he passat per Sagunt camí de Benicarló, on estiuegem, eixe riu l’he vist sec.” pàgina 55]

I ací acabaria la nostra ruta. Ens dirigiríem cap a l’autobús i aquest ens conduiria fins a l’institut de Puçol.

4. MARC METODOLÒGIC

4.1.Objectius

A partir dels objectius generals extrets del currículum vigent (LOMQE), hem realitzat una sèrie d'objectius específics que utilitzarem com a referència per avaluar l'èxit d'aquestes activitats.

Objectius generals	Objectius específics
Desenvolupar habilitats bàsiques en la utilització de les fonts d'informació, amb sentit crític, per adquirir nous coneixements.	Analitzar <i>La Calderona és nostra</i> i fer una sèrie d'activitats posteriors a la lectura-ruta, per a mostrar els coneixements obtinguts.
Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en la llengua cooficial de la Comunitat Autònoma, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.	Realitzar la lectura de <i>La Calderona és nostra</i> i exposar a classe oralment i d'una forma correcta el projecte final.
Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels demès, així com el patrimoni artístic i cultural.	Conèixer, valorar i respectar tots els aspectes relacionats amb aquesta lectura: el paisatge pròxim, els companys, la naturalesa, la convivència en grup, l'expressió oral de la nostra llengua...
Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les distintes manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.	Crear un producte final (una cartolina) després d'haver realitzat la ruta i exposar a classe el projecte d'una forma correcta.

4.2 Continguts

1. Participació en situacions de comunicació (conversacions espontànies, discussions i deliberacions de normes de classe, llibres de lectura, viatges,

activitats d'adaptació, relació i dinamització, programes de mediació del centre, difusió de les activitats extraescolars, etc.) que desenrotllen les relacions socials en l'entorn acadèmic.

2. Aplicació de les característiques del llenguatge conversacional (cooperació, espontaneïtat, economia i subjectivitat).
3. Utilització del lèxic del nivell educatiu i d'un llenguatge no discriminatori.
4. Escolta activa, comprensió, interpretació i anàlisi de textos orals i audiovisuals conversacionals, narratius i descriptius.
5. Producció de textos orals dialogats, narratius i descriptius (experiències viscudes)

4.3 Competències

CCLI: Competència comunicació lingüística

CAA: Competència aprendre a aprendre

CSC: Competències socials i cíviques

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

CEC: Consciència i expressions culturals

4.4 Criteris d'avaluació

1. Lectura guiada i comprensió de textos i obres literàries, concordes amb el nivell, com a base per a la formació de la personalitat literària i el gaudi personal.
2. Foment de l'hàbit lector per mitjà de la participació en iniciatives que impulsen la realització de lectures amenes (ruta literària)
3. Reconeixement de les característiques pròpies dels gèneres literaris a partir d'una selecció de textos en prosa i en vers.

5. ACTIVITATS

TEMPORITZACIÓ	ACTIVITAT	ORGANITZACIÓ	RECURSOS	DURADA	OBJECTIUS
Abans de la lectura	AP 1: Redacció sobre una experiència a la muntanya	Individual	Paper i bolígraf	20 min	Aproximar-nos al tema que tracta el llibre: una experiència per la serra Calderona
Abans de la lectura	AP 2: Preguntes sobre la serra Calderona	Grup classe	-	10 min.	Saber si coneixen la Calderona i què coneixen concretament d'aquesta serra
Durant la lectura	AR 3: Ruta literària	Grup classe	-Motxilla -Gorra -Crema solar -Roba i calçat còmodes -6€ per al dinar -Cantimplora amb aigua	7 hores (des de les 8:00 h fins les 15:00 h)	Despertar l'interès de l'alumnat per la lectura del llibre <i>La Calderona és nostra!</i> de Manel Alonso
Després de la lectura	AA 4: Cartolina amb descripció de les fotografies	Per grups	-Cartolina mida A3 -Bolígraf -Colorets -Pegament -Fotografies	30 min	Relacionar les fotografies amb les activitats realitzades durant la ruta i narrar la pròpia experiència durant la ruta
Després de la lectura	AA 5: Exposició de les cartolines	Per grups (5 grups de 4)	-	25 min (5 min per grup)	Avaluar com s'expressa oralment l'alumnat
Després de la lectura	AA 6: Reflexió final	Individual	Paper i bolígraf	15 min.	Saber si de debò s'han llegit el llibre i si són capaços de relacionar-lo amb l'excursió que hem fet

Activitats abans de la lectura

1. Redacteu, a continuació, una experiència que hegeu tingut a la muntanya (aventures, activitats, família, amics...). Ha de tindre una extensió aproximada de 10 línies.

2. (Preguntes orals a classe) Sabeu on es troba la Serra Calderona? Quines coses sabeu d'ella? L'heu visitat alguna vegada?

Activitats durant la ruta literària: *La Calderona és nostra*, de Manel Alonso

1. Realitzar la ruta literària i fer una sèrie d'activitats durant aquesta:

- a) A l'igual que els protagonistes de l'obra, anirem al bar de la plaça de Segart. A més, els donarem a elegir entre els entrepans que van menjar els protagonistes.

[Tota mena de truites: de carxofes, de faves, d'alls tendres, de creïlles, de ceba, d'espàrrecs... També hi ha conill amb tomata i pimentó, pernil, formatge amb oli, llonganisses...] Pàgina 78

- b) Al llarg de la ruta, els alumnes trobaran diversos sobres, els quals tindran un text a l'interior. Per grups (formats prèviament pel professor) llegiran en veu alta els textos i hauran de trobar la relació entre el text, *La Calderona és nostra* i el paisatge. El professor farà fotografies als alumnes en els diversos espais visitats.

- **Sobre 1:** Aquest sobre està situat a l'inici de la ruta (La Marjal dels moros) i contindrà el següent text:

Sol per la Serra Calderona

A l'ombria la molsa vestix de verd
la vermellor de les roques,
la frondositat dels pins convertix
en un túnel refrigerat el camí,
marges de pedra seca dibuixen
el plànol impossible
d'una ciutat perduda
on volguera perdre'm.
S'ou el batec d'unes ales,
el cant d'un ocell,
el ritme monòton d'una font
i de colp i volta el silenci,
un silenci quasi bé absolut,

que anuncia la tempesta.
La pluja acompanya la meua solitud,
l'enyorava com un infant enyora la mare
i ella agraïda per la meua acollença
em renta, m'amara
i se m'emporta la pena
cap a les grutes ocultes de la muntanya.

Manel Alonso

- **Sobre 2:** Aquest sobre està situat a l'inici de la ruta (senyal GR10) i contindrà el següent text:

En temps de Felip IV hi havia a la cort una actriu, Maria Calderona, de la qual estava enamorada el rei. Ella, pel que es veu, ho estava d'un duc valencià. El rei, en saber que se n'havia anat a veure'l, gelós, va ordenar que la reclogueren en un convent, però en assabentar-se'n la Calderona, com així era coneguda popularment, va fugir cercant refugi a la serra, on diuen que es va posar al capdavant d'una colla de roders. Diuen que la riquesa que va arribar a acumular era enorme, alguns afirmen que encara en resta alguna part a la cova on s'amagaven prop de Sant Esperit anomenada la Cova dels Lladres. És el tresor de la Calderona.

- **Sobre 3:** Aquest sobre està situat al Monestir de Sant Esperit i contindrà el següent text:

El monestir va ser fundat per Maria de Lluna, esposa de Martí l'Humà, arran de la pacificació de Sicília. Per a això, va obtenir la donació dels terrenys de Jaumeta de Poblet, vídua de Pere Guillem Català, senyor de Gilet, el qual va heretar la propietat juntament amb la seva filla Joana, i confirmà la donació del papa Benet XIII el 1403.

[...] Després del parèntesi de la Guerra civil, va cobrar esplendor amb l'assistència d'un gran nombre de novicis, però actualment ha perdut la seva condició de col·legi. Hui dia, s'hi ha instal·lat un museu amb obres i documents interessants, encara que cal assenyalar que, fonamentalment, és un lloc d'esplai i descans, que té un servei d'alberg.

- **Sobre 4:** Aquest sobre està situat al Drac de la Calderona i contindrà el següent text:

Conta la veu popular que la llegenda de Sant Jordi, el Drac i la Princesa a Catalunya s'esdevingué a la vila de Montblanc temps ha. El Drac era el més poderós dels Dracs ja que podia moure's pel cel, per la terra i per l'aigua. I la Princesa era la més Princesa de totes car era la mateixa filla del Rei.

El terror que el Drac imposava era terrible. Cada dia devorava un parell de bens. Quan li donaren bous i cavalls tampoc en tingué prou. Fins que calgué sortejar persones per a la fam de la Bèstia. I el Rei que era el més Rei, i català, i que vivia a la vila, va posar-hi la seva família en el sorteig, i de l'olla va sortir el nom de la princesa.

El Rei va acceptar el destí i no va voler cap canvi per cap altre Montblanquí dels qui s'oferien. Vestida de blanc la Princesa va anar al sacrifici.

I va sorgir un jove cavaller, armat de cap a peus, cavalcant un destre blanc per tal de deslliurar-la. Era bell com el sol i era foraster i es deia Jordi. I investí amb la fúria el Drac que venia per la Princesa que el va deixar estamordit, confós de tot i rebutat. Aleshores ell amb el cordó de la cintura d'ella lligà el Drac, tot amansit, que ja el seguia com una ovella. Després amb un cop de llança rematà el Drac, en morir es va fonedís a terra.

I on el Drac s'ha fos neix un roser de roses roges com la sang, Sant Jordi en cull la més formosa i l'ofereix a la Princesa, munta a cavall i entre crits de joia travessa la muralla per la porta que en record d'aquesta gesta, encara avui es coneguda pel nom de Portal de Sant Jordi. I tot això va passar davant els ulls del Rei i els montblanquins que contemplaven aterrits el combat. I per això triaren Sant Jordi com a patró de la Vila anys i panys, fins que, temps a venir, se n'oblidaren.

- **Sobre 5:** Aquest sobre està situat a Sagunt, al riu Palància i contindrà el següent text:

Quina pena sent quan veig
El meu riu sense gens d'aigua.
Contemple el riu pedregós

que de les muntanyes baixa
com un caminàs tot blanc,
sec el cos i buida l'ànima,
i em venç una pena immensa
quan, vora el meu poble,
escampa...

Jaume Bru i Vidal

- **Sobre 6:** Aquest sobre està situat al Bar de la Plaça de Segart i contindrà el següent text:

-Deixeu-vos d'hamburgueses, amb tantes coses bones i sanes com n'hi ha ací. Mireu, tenen tota mena de truites: de carxofes, de faves, d'allis tendres, de creilles, de ceba, d'espàrrecs... També hi ha conill amb tomata i pimentó, pernil, formatge amb oli, llonganisses...

- **Sobre 7:** Aquest sobre està situat al Castell de Sagunt i contindrà el següent poema:

Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria,
tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent:
pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada,
amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.
Temple mutilat, desdenyós de les altres columnes
que en el fons del teu salt, sota l'onada rient,
dormen l'eternitat! Tu vetlles, blanc a l'altura,
pel mariner, que per tu veu ben girat el seu rumb;
per l'embriac del teu nom, que a través de la nua garriga
ve a cercar-te, extrem com la certesa dels déus;
per l'exiliat que entre arbredes fosques t'albira
súbitament, oh precís, oh fantasmal! i coneix
per ta força la força que el salva als cops de fortuna,
ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur.

Carles Riba

Activitats per a després de la ruta

1. Durant la ruta literària que hem realitzat, el professor us a fet algunes fotografies en els diversos espais on hem estat. A continuació, ordeneu les fotografies en la cartolina i redacteu una petita descripció de cada moment.
2. Exposeu en grups els vostres projectes finals (les cartolines).
3. Escriviu una reflexió final d'unes 8 línies i digueu què vos ha semblat el llibre. Vos ha agradat? El recomanaríeu? Què vos ha semblat la ruta? Què heu pogut identificar de la nostra excursió que també hi apareix al llibre?

6. CONCLUSIONS I INNOVACIÓ

Després d'analitzar i realitzar la ruta, podem afirmar que es tracta d'un projecte molt interessant per dues coses. D'una banda, el fet que l'alumnat s'identifique amb els protagonistes d'un llibre, fa que aquests estimen més aquesta obra i, per tant, estimen més les lectures. Com a futurs docents, hem de promocionar la lectura, ja que sense aquestes, nosaltres no seriem els mateixos. No obstant això, a través d'aquest projecte, no sols defensem la promoció de la lectura, sinó que defensem una promoció interdisciplinària, fent gaudir a l'alumnat amb els professors, creant un esperit de grup. D'altra banda, com hem dit abans, els projectes vertaderament interessants han de dur-se a terme amb l'ajuda d'altres departaments. En aquest cas, el professorat d'Educació física participaria en aquesta activitat, ja que també estem promocionant objectius de la seua assignatura.

Amb aquest projecte, l'alumnat de l'IES Puçol gaudirà d'aquest paratge natural tan pròxim de la seua població i que, segurament, molts desconeixen. A més, també tindrà l'oportunitat de conèixer millor a Manel Alonso, autor local i especialista en narrativa infantil i juvenil i en poesia. No obstant això, l'objectiu d'aquest grup i dels futurs docents serà el foment de la lectura entre els adolescents, ja que cada vegada es llegeix menys i no ho podem permetre.

Si aquesta ruta es realitzara, el professorat es posaria en contacte amb l'AMPA per a veure quines series les possibilitats d'ajuda econòmica que ens podrien donar. Finalment, sols cal afegir que els components d'aquest grup han realitzat aquesta ruta prèviament per a veure si seria una activitat real i, per tant, possible. Als annexos podeu observar tot el procés que hem fet per a poder realitzar el 23 d'abril aquesta ruta literària tan interessant.

7. ANNEXOS

- Mapa de la ruta:

<https://es.wikiloc.com/wikiloc/spatialArtifacts.do?lt=28.000000&ln=-33.000000&z=2&k=1>

- Fotografies dels alumnes al llarg de la ruta

- Pressupost total de l'autobús

8 vehículos encontrados

	RESERVAR	175,23 €
	<p>BUS ESTANDAR Ubicación: 46950 XIRIVELLA Antigüedad: 17 años Nº Asientos: 54 asientos Características:</p> <p> </p>	

	RESERVAR	194,70 €
	<p>BUS ESTANDAR Ubicación: 46024 valencia Antigüedad: 5 años Nº Asientos: 55 asientos Características:</p> <p> </p>	

➤ Autorització dels pares

AUTORITZACIÓ DE SORTIDES

En/Na:.....

Autoritzo al meu fill/a a:.....

perquè el/s dia/es..... de.....

es desplaça a.....

amb els seus companys i educadores.....

HORARI: Sortida..... Arribada.....

Anirem en: Autocar A peu

Preu.....

Signatura dels pares,

En/Na:.....

Autoritzo al meu fill/a a:.....

perquè el/s dia/es..... de.....

es desplaça a.....

amb els seus companys i educadores.....

HORARI: Sortida..... Arribada.....

Anirem en: Autocar A peu

Preu.....

Signatura dels pares,

8. BIBLIOGRAFIA

ALONSO, Manel (2003), *La Calderona és nostra*, Brosquil Edicions

FERRÍS, Carlos (2009), *20 rutas por la Sierra Calderona*, Centre Excursionista de Valencia